

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ АГРОСТРАХУВАННЯ

Г.М. Рябенко, кандидат економічних наук, доцент
Миколаївський національний аграрний університет

У статті досліджено стан ринку агрострахування України, проаналізовано страхування сільськогосподарських культур у динаміці та за регіонами України, розглянуто діяльність страхових компаній з аграріями. Визначено основні проблеми ринку агрострахування України та запропоновано шляхи його подальшого удосконалення та розвитку.

Ключові слова: страховий ринок, страховий захист, страхові ризики, страхова сума, страхова премія, аграрне страхування, ринок агрострахування.

Постановка проблеми. У реформуванні аграрного сектора економіки України важливе значення має розвиток страхування сільськогосподарських ризиків, адже сільське господарство традиційно є ризиковою сферою діяльності, що в першу чергу пов'язано із непередбачуваністю природних умов та зміною обсягів збору врожаїв. Аграрне страхування, як один із найбільш ефективних способів управління ризиками, надає змогу вигідно поєднувати інтереси учасників ринку аграрного страхування та держави, як сторони, першочерговим завданням якої є забезпечення стабільного економічного зростання, добробуту громадян та їх соціального захисту [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження в зазначеній сфері останнім часом суттєво активізувалися серед вітчизняних науковців. Вагомим є доробок таких вчених, як Гутко Л.М., Матвієнко Г.А., Недбаєвої С.М. та інших. Саме дослідження вищезазначених науковців стали основою для написання даної статті.

Постановка завдання. Досягнення продовольчої незалежності країни можливе лише за стабільного функціонування сільськогосподарських підприємств, що можливе через зменшення ризиків їх діяльності, а саме агрострахування.

Метою статті є дослідження стану ринку агрострашування України та можливості його подальшого удосконалення та розвитку.

Виклад основного матеріалу. Головною метою страхування в аграрному секторі економіки є стабілізація виробництва шляхом відшкодування втрат внаслідок несприятливих подій, настання яких не можна передбачити у часі та просторі. Страховий захист сільськогосподарського виробництва є оптимальним способом забезпечення безперервності, збалансованості і стабільності розвитку аграрного ринку та одним із ефективних методів повернення збитків в аграрному секторі. Основна мета страхування сільськогосподарських ризиків – це часткова чи повна компенсація суб'єкту господарювання втрат через несприятливі, переважно, природні явища [1]. Об'єктивна економічна необхідність використання страхування в сільському господарстві пояснюється недостатніми можливостями держави і ринку забезпечити широку маневреність фінансовими ресурсами господарюючих суб'єктів.

Нами проведено аналіз ринку агрострашування в Україні (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка страхування сільськогосподарських культур в Україні

Показники	Роки							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Кількість договорів	910	1330	4397	1637	1980	1217	2710	1936
Площа, тис. га	390	670	2360	1171	510	553	786	727
Сума премії, млн грн	12,8	28,5	116,7	155,4	42,0	72,1	136,3	130,4
Середня ставка премії, %	3,79	-	4,54	4,93	3,24	3,84	3,74	3,77
Рівень виплат, %	-	-	-	-	36,48	50,94	20,0	41,0

*Побудовано з використанням [4]

Проведений аналіз показав (табл. 1), що у 2012 році порівняно з 2011 роком кількість укладених договорів страхування скоротилася на 774 або на 28,6 %, застрахована площа сільськогосподарських культур – на 59 тис. га або на

7,5 %, отримано суму премії – на 5,9 млн грн, проте збільшилася середня ставка премії на 0,03 %, рівень виплат – на 21,0 в.п. За досліджуваний період у 2007 році найбільше було укладено договорів.

Таблиця 2

Страховання сільськогосподарських культур за регіонами України у 2012 році

Область	Кількість договорів		Площа		Страхова сума		Сума премій		Ставка премії, %	Премії, грн/га
	од.	%	тис. га	%	млн грн	%	млн грн	%		
АР Крим	27	1,4	9,1	1,3	78,3	2,3	1,7	1,3	2,13	183,7
Вінницька	135	7,0	52,8	7,3	268,6	7,8	7,8	6,0	2,90	147,48
Волинська	26	1,3	9,4	1,3	50,8	1,5	1,6	1,2	3,10	168,50
Дніпропетровська	84	4,3	37,9	5,2	123,3	3,6	2,5	1,9	1,99	64,55
Донецька	58	3,0	48,9	6,7	215,0	6,2	5,9	4,5	2,73	119,81
Житомирська	76	3,9	24,9	3,4	92,2	2,7	3,2	2,5	3,42	126,76
Закарпатська	4	0,2	1,3	0,2	5,5	0,2	0,2	0,2	3,88	168,58
Запорізька	44	2,3	31,8	4,4	147,1	4,2	4,0	3,1	2,69	124,66
Івано-Франківська	22	1,1	4,7	0,6	25,2	0,7	1,0	0,8	3,95	212,54
Київська	82	4,2	27,1	3,7	139,5	4,0	3,3	2,5	2,36	121,19
Кіровоградська	112	5,8	42,6	5,9	166,5	4,8	4,1	3,1	2,49	97,31
Луганська	60	3,1	55,6	7,6	248,6	7,2	5,8	4,4	2,33	104,19
Львівська	38	2,0	38,5	5,3	116,1	3,4	4,2	3,2	3,62	109,09
Миколаївська	39	2,0	12,2	1,7	32,0	0,9	1,1	0,8	3,39	88,60
Одеська	70	3,6	23,4	3,2	49,6	1,4	2,5	1,9	5,0	105,84
Полтавська	527	27,2	84,9	11,7	765,5	22,1	46,1	35,3	6,02	542,91
Рівненська	34	1,8	16,0	2,2	88,8	2,6	2,4	1,8	2,70	150,26
Сумська	111	5,7	32,8	4,5	104,6	3,0	3,7	2,8	3,57	113,91
Тернопільська	50	2,6	30,3	4,2	131,8	3,8	4,5	3,4	3,38	147,19
Харківська	100	5,2	38,3	5,3	208,3	6,0	9,2	7,0	4,43	240,71
Херсонська	54	2,8	28,8	4,0	94,5	2,7	2,9	2,2	3,07	100,62
Хмельницька	58	3,0	22,6	3,1	89,2	2,6	3,8	2,9	4,28	169,07
Черкаська	43	2,2	21,5	3,0	94,3	2,7	4,8	3,7	5,07	222,46
Чернівецька	9	0,5	1,2	0,2	7,7	0,2	0,3	0,2	3,85	209,41
Чернігівська	73	3,8	30,8	4,2	119,8	3,5	4,2	3,2	3,48	135,33
Разом та в середньому	1936	100	727,3	100	3462,7	100	130,5	100	3,77	179,39

*Побудовано з використанням [4]

Проведений аналіз показав, що у 2012 році «Українська аграрно-страхова компанія» (УАСК) займає лідируючі позиції.

Так, УАСК було укладено 648 договорів, що складає 33,5 %, застраховано 113,6 тис га (15,6 %) площі, страхова сума складала 793,3 млн грн (22,9 %), отримано страхових премій на суму 49,8 млн грн (38,2 %), ставка премії становила 6,27 %.

Нами проведено аналіз діяльності страхових компаній з аграріями (табл.3).

На другому місці страхова компанія «Провідна», де було укладено 366 договорів або 18,9 %, застраховано 126 тис. га (17,3 %) площі, отримано страхових премій на суму 24,0 млн грн (18,4 %), ставка премії складала 3,61 %.

На останньому місці страхова компанія «Універсальна», де було укладено лише 5 договорів страхування, застраховано 1,5 тис га площі, зібрано 0,1 млн грн страхових премій.

Таблиця 3

Показники діяльності страхових компаній України у 2012 році

Страхові компанії	Кількість договорів		Площа		Страхова сума		Сума премій		Ставка премії, %
	од.	%	тис. га	%	млн грн	%	млн грн	%	
АСКА	146	7,5	65,9	9,1	233,9	6,8	9,5	7,3	4,05
Брокбізнес	71	3,7	46,0	6,3	354,4	10,2	10,2	7,8	2,87
Домінанта	38	2,0	24,4	3,4	172,6	5,0	6,1	4,7	3,52
ІНГО Україна	114	5,9	75,2	10,3	171,1	4,9	7,5	5,7	4,39
Княжа	25	1,3	7,9	1,1	45,5	1,3	1,1	0,8	2,4
Оранта	120	6,2	32,6	4,5	62,3	1,8	3,6	2,8	5,85
Оранта-Сич	11	0,6	3,1	0,4	3,7	0,1	0,1	0,1	2,18
Провідна	366	18,9	126,0	17,3	664,6	19,2	24,0	18,4	3,61
Страхові гарантії	99	5,1	63,8	8,8	398,9	11,5	8,1	6,2	2,04
ТАС	81	4,2	13,2	1,8	37,4	1,1	1,5	1,1	3,99
УАСК	648	33,5	113,6	15,6	793,3	22,9	49,8	38,2	6,27
Універсальна	5	0,3	1,5	0,2	3,3	0,1	0,1	0,1	7,62
UNIQA	63	3,3	49,9	6,9	227,0	6,6	4,7	3,6	2,09
PZU УКРАЇНА	149	7,7	104,1	14,3	294,8	8,5	4,0	3,1	1,36
Разом та в середньому	1936	100	727,3	100	3462,7	100	130,5	100	3,77

*Побудовано з використанням [4]

Відповідно до Закону України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою»,

наприкінці 2012 року приступило до роботи об'єднання страховиків «Аграрний страховий пул». Згідно із законом, програма страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою впроваджується єдиним об'єднанням страховиків - Пулом. Головним завданням Пулу є координація діяльності страхових компаній та сприяння наданню сільгоспвиробникам якісних страхових послуг. Серед його функцій – впровадження нових стандартних страхових продуктів, організація якісних програм перестраховування.

У 2012 році держава виділила 70 млн грн на виплату компенсацій на страхування озимої пшениці від втрат у період перезимівлі.

Висновки. Сучасний стан розвитку системи аграрного страхування диктує потребу у формуванні системного підходу до його розбудови. Системний підхід передбачає визначення та законодавче оформлення форм взаємодії трьох головних учасників аграрного страхування – сільськогосподарських виробників, страхових компаній та уряду. Виходячи з інтересів та можливостей учасників системи, центральна роль у ній має належати уряду, який, реалізуючи державну політику підтримки аграрного страхування, забезпечує узгодження інтересів інших учасників системи та консолідацію їх зусиль, спрямовуючи їх на досягнення основної мети розвитку системи.

Список використаних джерел:

1. Гутко Л.М. Досвід державної підтримки страхування ризиків сільськогосподарського виробництва / Л.М. Гутко // Економіка АПК. — 2009. — №10. — С. 147 — 152
2. Матвієнко Г.А. Інституційні основи розвитку аграрного страхування на регіональному та державному рівнях в Україні / Г.А. Матвієнко // Інвестиції: практика та досвід. — 2008. — № 18. — С. 46 — 48
3. Недбаєва С.М. Державне регулювання страхуванням сільськогосподарських ризиків / С.М. Недбаєва // Інвестиції: практика та досвід. — 2009. — № 24. — С. 88 — 91.
4. Рынок агрострахования в Украине в 2012 году. Проект IFC «Развитие агрострахования в Украине» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://2012AginsuranceMarket>.

Г.Н. Рябенко. Состояние и перспективы развития регионального рынка агрострахования.

В статье исследовано состояние рынка агрострахования Украины, проанализировано страхование сельскохозяйственных культур в динамике и по

регионам Украины, рассмотрена деятельность страховых компаний с аграриями. Определены основные проблемы рынка агрострахования Украины, и предложены пути его дальнейшего совершенствования и развития.

G. Ryabenko. *The situation and prospects of the regional agrarian insurance market.*

The agrarian insurance market of Ukraine is investigated in the article. The situation of the agricultural crops in the dynamics of Ukrainian regions is analyzed. The cooperation of the insurance companies with the farmers is researched. The ways of its further development and improvement are proposed.